

Turizmde Akademik Atamalar: Türkiye'deki Devlet Üniversiteleri Üzerine Bir Araştırma

***Zeki GÜRBÜZ**

*Bingöl Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Bingöl

zeki_gurbuz23@hotmail.com

ORCID: 0000-0001-9780-7617

Received: 22.02.2024 Accepted: 24.06.2024

Özet

Turizm ile ilgili ön lisans ve lisans bölüm sayısının artmasıyla birlikte Türkiye'deki Devlet üniversitelerinde akademik personel ihtiyacı da artmaya başlamıştır. Buna bağlı olarak akademik personel olarak çalışmak isteyen adayların sayısının da arttığı görülmektedir. Bu çalışmada akademik personel olmak isteyen adaylara yönelik gerekli bilgiler Yükseköğretim Kurumu, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı ve üniversitelerin ilgili mevzuatları incelenerek açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmada ilk olarak 1.1.2023 ve 31.12.2023 tarihleri arasında Resmi Gazetede ilan edilen öğretim üyesi ve öğretim üyesi dışındaki öğretim elemanlarına yönelik her bir ilan pdf dosyası olarak indirilmiştir. İndirilen dosyalar excel dosyasına aktarıldıktan sonra nicel içerik analizi yöntemiyle turizm ile ilgili unvan, birim ve bölümlere göre kategorilere ayrılmıştır. Akabinde turizm ile ilgili alanlarda 2023 yılında ilan edilen kadro sayıları çıkarılarak grafiğe yansıtılıp yorumlanmıştır. Çalışma sonucunda Devlet üniversitelerine turizm ile ilgili bölümlere 2023 yılında en fazla Doçent alımlarının olduğu ve atamaların büyük bir çoğunluğunun da Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümüne yapıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Devlet Üniversiteleri, Akademik Personel, Atama

Academic Appointments in Tourism: A Research on State Universities in Türkiye

Abstract

With the increase in the number of associate and undergraduate departments related to tourism, the need for academic staff in State Universities in Turkey has also begun to increase. Accordingly, it is seen that the number of candidates who want to work as academic personnel is increasing. In this study, the necessary information for candidates who want to become academic personnel has been tried to be explained by examining the relevant legislation of the Higher Education Council, Measurement, Selection and Placement Center and Universities. In the study, first of all, each advertisement for faculty and non-faculty faculty members announced in the Official Gazette between 1.1.2023 and 31.12.2023 was downloaded as a pdf file. After the downloaded files were transferred to an Excel file, they were categorized according to tourism-related titles, units and departments using the quantitative content analysis method. Subsequently, the number of staff announced in 2023 in tourism-related fields was calculated, reflected in the graph and interpreted. As a result of the study, it was determined that the highest number of Associate Professors were recruited to tourism-related departments in State Universities in 2023, and the majority of appointments were made to the gastronomy and culinary arts department.

Key words: State Universities, Academic Staff, Appointment

1.GİRİŞ

Günümüzde en hızlı büyüyen sektörlerin başında gelen turizm [9, 1 ve 22] ülkelerin ekonomik büyüme ve kalkınmasında kritik bir öneme sahip olmuştur [17].

Her ülke turizme yönelik ekonomik faaliyetlerini gerçekleştirebilmek amacıyla çok sayıda insan potansiyeline gereksinim duymaktadır [41 ve 37]. Rekabetin son derece yüksek olduğu turizm işletmelerinde nitelikli insan kaynağı ihtiyacı da her geçen gün daha fazla artmaktadır [13]. Turizm işletmelerinde uzun dönemli başarılar elde edilebilmesi için de “nitelikli insan gücüne” sahip olması gerekmektedir [19].

Hizmetler sektörü içerisinde yer alan turizm işletmeleri günümüzde “istihdam yaratıcı” sektörlerin başında gelmektedir [24]. Turizm sektörü her ne kadar istihdama katkıda bulunan sektörlerin başında geldiyse de küreselleşen dünyada değişen koşullara da uyum sağlayabilmesi gerekmektedir [7]. Bu koşullara adapte olamayan turizm işletmeleri iş gücünün “niteliği ve niceliği” konusundaki sorunlarla da yüz yüze kalmaktadır [12].

Turizmde nitelikli personel ihtiyacının karşılanabilmesi için çalışanların “mesleki turizm eğitimi” almasıyla mümkün olmaktadır [2]. Mesleki turizm eğitimi Türkiye’de örgün ve yaygın eğitim adı altında verilmektedir [27]. Örgün turizm eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı turizm meslek liselerinde, turizm ile ilgili konaklama ve seyahat hizmetleri, eğlence hizmetleri ile yiyecek ve içecek hizmetleri alanındaki öğretmenler tarafından verilmektedir [28]. Yükseköğretimde; Fakülte ve Yüksekokulların Turizm İşletmeciliği, Turizm Rehberliği, Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Rekreasyon; Meslek Yüksekokullarında ise Aşçılık, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Seyahat ve Eğlence Hizmetleri, Turist Rehberliği bölümlerindeki öğretim üyesi ve öğretim üyesi dışındaki öğretim elemanları tarafından verilmektedir [29].

Üniversitelere yönelik akademik personel alımları Yükseköğretim Kurumuna tahsis edilen kontenjanlar dâhilinde sağlanmaktadır. Yükseköğretim Kurumu kendisine ayrılan kontenjanları sene başında Devlet Üniversitelerine bölüştürmektedir. Her üniversite de kendisine tahsis edilen bu kontenjanları bölüm ve unvanlara göre aynı yıl içerisinde kullanmak koşuluyla Resmi Gazete de ilana çıkmaktadır [30].

Günümüzde turizm ile ilgili açık öğretim, örgün ve yaygın eğitime kayıt yapan öğrencilerin sayısı artmaktadır. Öğrenci artışlarına bağlı olarak da üniversitelerde turizme yönelik fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokul sayısı da artmaktadır. Buna bağlı olarak da üniversitelerde turizm ile ilgili alanlarda akademik personel ihtiyacı da artmaktadır. Bu çalışmada örgün eğitim adı altındaki meslek yüksekokulları, turizm fakülteleri ve yüksekokullarda Türkiye’deki Devlet Üniversitelerinde akademik personel olarak çalışmak isteyen adayların istihdam durumlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Amaçlanan bu konulara cevap bulunulması amacıyla da öncelikli olarak Resmi Gazete, Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurumları ve Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı'na ait mevzuatlar incelenmiştir. Akabinde Devlet Üniversitelerinde 2023 yılında turizm ile ilgili bölümlere alınan akademik personel sayısı unvan, birim ve bölüm bazında grafiğe yansıtılıp yorumlanmıştır [10a].

2. TURİZM İLE İLGİLİ BÖLÜMLER

Türkiye’de 129 tanesi Devlet, 75 tanesi Vakıf ve 4 tanesi de Vakıf Meslek Yüksek Okulu olmak üzere toplamda 208 üniversite bulunmaktadır. Devlet Üniversitelerinde Turizm Fakültesi ve Turizm İşletmeciliği Yüksekokulları adı altında Turizm İşletmeciliği, Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Turizm Rehberliği ve Rekreasyon gibi lisans bölümleri yer almaktadır. Devlet Üniversitelerindeki ön lisans bölümleri Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokullarında Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri (Turizm İşletmeciliği, Aşçılık, Pastacılık ve Ekmekçilik) ile Seyahat-Turizm ve Eğlence Hizmetleri (Turist Rehberliği) ya da sadece Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu adı altında faaliyet göstermektedir [31].

2.1. Meslek Yüksekokulu

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununa göre Meslek Yüksekokulu “*belirli mesleklere yönelik nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan, yılda iki veya üç dönem olmak üzere iki yıllık eğitim-öğretim sürdüren, ön lisans derecesi veren bir yükseköğretim kurumu*” olarak tanımlanmıştır. Türkiye’deki Devlet Üniversitelerinde turizm ile ilgili ön lisans bölümleri genellikle Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokullarında Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri ile Seyahat-Turizm ve Eğlence Hizmetleri adı altında faaliyet göstermektedirler. Sayıları çok fazla olmasa da sadece Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Meslek Yüksekokulları da bulunmaktadır. Son zamanlarda ise özellikle de Pastacılık ve Ekmekçilik, Aşçılık ve İkram Hizmetleri gibi bölümlerin çok fazla rağbet görmeye başlaması ile birlikte bu bölümler Mutfak Sanatları Meslek Yüksekokulu adı altında eğitim vermeye başlamışlardır. Türkiye’deki Devlet Üniversitelerinde Kültürel Miras ve Turizm ile Animasyon gibi bölümlerde turizm ile ilgili ön lisans bölümleri arasında yer almaktadır [29, 30 ve 31].

2.2. Turizm Fakülteleri ve Yüksekokulları

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununda Fakülte, “*yüksek düzeyde eğitim - öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan; kendisine birimler bağlanabilen bir yükseköğretim kurumu*” Yüksekokul da “*belirli bir mesleğe yönelik eğitim öğretime ağırlık veren bir yükseköğretim kurumu*” olarak tanımlanmışlardır. Fakülte ve Yüksekokul arasında çok

belirgin bir fark bulunmamaktadır. Fakültelerde genel olarak akademik ve teorik eğitim ön plandayken Yüksekokullarda ise daha çok uygulamalı derslere ağırlık verilmektedir. Türkiye'deki Devlet Üniversitelerinde öğrenciler eğitimlerine Turizm Fakülteleri ve Yüksekokulları adı altındaki Turizm İşletmeciliği, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Konaklama İşletmeciliği, Seyahat İşletmeciliği, Seyahat İşletmeciliği ve Turist Rehberliği gibi bölümlerde eğitimlerine devam etmektedirler. Turizm ile ilgili lisans bölümleri bazen de İktisadi İdari Bilimler Fakültesi veya İşletme Fakülteleri adı altında da faaliyet göstermektedir [29, 30 ve 31].

3.TURİZMDE AKADEMİK ATAMALAR

Türkiye'deki Devlet Üniversitelerde akademik atamalar öğretim elemanları ve öğretim üyeleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Öğretim elemanları "*Yükseköğretim kurumlarında görevli öğretim üyeleri, öğretim görevlileri ve araştırma görevlileri*" öğretim üyesi de "*Yükseköğretim kurumlarında görevli profesör, doçent ve doktor öğretim üyeleri*" olarak ifade dilmektedir [30].

3.1.Araştırma Görevlisi (Arş. Gör.)

Yükseköğretim kurularına bağlı üniversitelerin araştırma ve incelemeye yönelik faaliyetlerini gerçekleştiren, bağlı olduğu fakülte veya yüksekokullardaki diğer görevleri yerine getiren ve en az 1 (bir) yıllığına atanan kişilerdir [30]. Araştırma görevlileri bir taraftan bu görevleri yerine getirirken diğer taraftan da lisansüstü eğitimlerini devam ettirerek öğretim üyeliği kadrolarının temelini oluşturmaktadırlar [16].

Üniversitelerde araştırma görevlisi olabilmek için belli koşulları yerine getirmek gerekmektedir. Türkiye'deki devlet üniversitelerinde Fakülte ve Yüksekokul gibi lisans eğitimi veren bölümlerde araştırma görevlisi istihdam edilmektedir. Araştırma görevlisi olabilmek için ya yüksek lisans ya da doktora yapıyor olmak koşulunu yerine getirmek gerekmektedir. Araştırma görevlisi olabilmenin diğer koşulları ise ALES sınavından en az 70.00, ÖSYM tarafından geçerliliği kabul edilen bir dil sınavından ise en az 50.00 puan alınması gerekmektedir. Araştırma görevlisi olabilmenin son koşulu da adayların 35 yaşını doldurmamış olması gerekmektedir [32].

3.2. Öğretim Görevlisi (Öğr. Gör.)

Üniversitelerin Meslek Yüksek Okulu, Yüksekokul, Fakülte ve diğer alanlarda kendi branşlarına ait dersleri vermekle görevli olan kimselere denilmektedir. Türkiye'deki üniversitelerde iki türlü öğretim görevlisi istihdam edilmektedir. Öğretim görevlileri üniversitelerde ilgili birimlerde gerekli olan dersleri vermek ve uygulamalı birimlerde gerekli olan görevleri yürütmek amacıyla 1 (bir) yıllığına atanmak üzere iki farklı şekilde istihdam edilmektedir [33]. Üniversitelerde öğretim görevlisi olabilmek için tıpkı

araştırma görevlisi olabilmek gibi belli koşullara sahip olunması gerekmektedir. Lisans düzeyinde eğitim veren bölümlerde öğretim görevlisi olabilmek için ALES sınavından en az 70.00 puan ve ÖSYM tarafından kabul edilen dil sınavından ise en az 50.00 puan alınması gerekmektedir [34]. YÖK (2024)'e göre “Konservatuvar, Güzel Sanatlar Fakültesi, Yabancı Diller İle İlgili Bölümler, Ebelik, Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Gerontoloji, Pilotaj, Arap Dili Belagatı” gibi lisans düzeyinde eğitim veren bu bölümler dışında Fakültelele öğretim görevlisinin alınmaması gerekmektedir. Meslek Yüksekokullarında öğretim görevlisi alınma koşulları Fakülte veya Yüksekokullardan farklı olarak yabancı dil zorunluluğunun bulunmamasıdır [35].

3.3. Doktor Öğretim Üyesi (Dr. Öğr. Üyesi)

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununa göre Doktor Öğretim Üyesi, “*doktora çalışmalarını başarı ile tamamlamış, tıpta, diş hekimliğinde, eczacılıkta ve veteriner hekimlikte uzmanlık unvanını veya Üniversitelerarası Kurulun önerisi üzerine Yükseköğretim Kurulunca tespit edilen belli sanat dallarının birinde yeterlik kazanmış olan akademik unvana sahip kişi*” olarak tanımlanmıştır [30]. Doktora eğitimlerini başarıyla tamamlayan bireylerin atanmak istediği üniversitenin öğretim üyesi atanma kriterleri koşulunu sağladıktan sonra kendi alanıyla ilgili araştırma ve incelemeye yönelik faaliyetleri gerçekleştirmek ile birlikte bağlı bulunduğu bölümlerde gerekli olan dersleri vermek amacıyla atanan kimselere denilmektedir. Başlangıçta yardımcı doçent olarak sonrasında doktor öğretim üyesi olarak ifade edilen bu unvana bireyler en fazla 4 (dört) yıllığına sözleşmeli olarak atanabilmektedir. Görev süresi sona erenlerin ilgili üniversitenin atanma koşullarını sağlayan öğretim üyeleri tekrardan atanabilmektedirler [25].

3.4. Doçent (Doç. Dr.)

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununa göre Doçent, “*Üniversitelerarası Kurul tarafından verilen doçentlik akademik unvanına sahip kişi*” olarak tanımlanmıştır. Doktora eğitimini tamamlamış, ders vermekle beraber bilimsel akademik çalışmalarda bulunan ve üniversitelerin kadrolu elemanı olarak çalışan kişilere denir [38 ve 30]. Doçentler, Doktor Öğretim Üyesi, öğretim ve araştırma görevlisi gibi sözleşmeli olarak atanmamaktadırlar. Profesörlük ile birlikte üniversitenin kadrolu unvanlarıdır. Doçentlik başvuruları bir takvim yılında en az 2 (iki) defa yapılmaktadır. Doçent unvanı alan adaylar üniversitelerin öğretim üyeliğine atanma koşullarını sağlayabilmeleri durumunda Doçent olarak atanabilmektedirler [4 ve 36].

3.5. Profesör (Prof. Dr.)

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununa göre Profesör, “*en yüksek düzeydeki akademik unvana sahip kişi*” olarak tanımlanmaktadır. Üniversitelerde ve yüksekokullarda ders veren en yüksek akademik unvana sahip kişilerdir. Üniversitelerde profesörlük kadrosuna atanmak için belirli kriterleri yerine getirmek gerekmektedir. Profesör kadrolarına atanabilmek için “*Doçentlik unvanını aldıktan sonra en az beş yıl süreyle, açık bulunan profesörlük kadrosu ile ilgili bilim alanında çalışmış olmak ve ilgili bilim alanında özgün yayınlar veya çalışmalar yapmış olmak*” gibi koşullarını taşımaları gerekmektedir [3 ve 30].

4.MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışma Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yükseköğretim Kurumlarının (YÖK) mesleki turizm eğitimi veren programlarının birinden mezun olduktan sonra Türkiye’deki Devlet Üniversitelerin birinde akademik personel olarak çalışmak isteyen adayların istihdam durumlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada hedeflenen amaca ulaşılabilmesi için ilk olarak Resmi Gazete, Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurumu ve Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM)’na ait mevzuatlar incelenmiştir. Daha sonrada mesleki turizm eğitimi alan veya turizm ile ilgili bölümlerin birinden lisansüstü eğitimlerini tamamlayan adayların Türkiye’deki Devlet Üniversitelerinde 2023 yılında turizm ile ilgili alanlarda istihdam edilen akademik personel istatistikleri çıkarılarak açıklamalarda bulunulmuştur.

Belirli bir olgu veya olayı kendine özgü bir ortamda çok yönlü ve detaylı bir şekilde incelenmesi olarak tanımlanan nitel araştırma, günümüzde diğer alanlarda olduğu gibi turizm ile ilgili çalışmalarda da tercih edilmeye başlanmıştır [20]. Bir araştırmada ele alınan bir konuya yönelik derin bir kavrayışa ve daha detaylı verilerin elde edilmesi istenildiği durumlarda nitel yöntemin kullanılması daha yerinde olacaktır [14]. Her yöntemde olduğu gibi nitel araştırmalarda da hedeflenen amaca ulaşılması için görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi farklı veri toplama teknikleri kullanılmaktadır. Bu çalışmada 2023 yılında turizm ile ilgili bölümlere akademik personel alım sayıları ile ilgili verilere ihtiyaç duyulmuştur. Araştırmalar sonucunda ise bu çalışma için en uygun veri toplama tekniğinin doküman analizi olduğuna karar verilmiştir [23]. Doküman, Türk Dil Kurumu sözlüğünde “*bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film, vesika veya belge*” olarak ifade edilmektedir [26]. Doküman analizi ise yazılı belgelere yönelik içeriğin belli bir sisteme göre düzenli bir şekilde analiz edilmesi olarak tanımlanmaktadır [39]. Basılı ve elektronik materyal gibi dokümanlar nitel araştırmaların temel unsurları arasında yer almaktadır [6]. Doküman analizinde araştırma yapılacak konuyla ilgili dokümanların bilimsel kurallara uygun olarak ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir [15]. Başka bir deyişle araştırma yöntemlerinin tamamında olduğu gibi

doküman analizinde de belli standartlara ve bilimsel etiğe bağlı kalınması, geçerlilik ve güvenilirliğin sağlanabilmesi amacıyla da dokümanların incelenmesi ile birlikte sonuçların da farklı kaynaklardan doğrulanarak yorumlanması gerekmektedir [21a]. Nitel araştırmalarda en fazla kullanılan veri toplama teknikleri arasında yer alan doküman analizi araştırmacılara zaman ve para tasarrufu gibi önemli faydalar da sağlamaktadır. Araştırmanın birinci aşamasındaki verilere ulaşılabilmesi amacıyla Resmi Gazetede “çeşitli ilanlar” bölümünde 1.1.2023 – 31.12.2023 tarihleri arasında Devlet Üniversiteleri tarafından öğretim üyesi ve öğretim üyesi dışındaki öğretim elemanı ilanlarına yönelik günlük olarak yayınlanan her bir ilan pdf olarak indirilmiştir. İndirilen her bir dosya Resmi Gazetenin web sayfasında ilan edildiği gün adıyla kayıt altına alınmıştır. Kayıt altına alınan dosyalar ilgili üniversitenin web sayfasındaki ilan ile karşılaştırılıp doğruluğu test edilmiştir [8]. Bilimsel araştırmalarda araştırılan konuyla ilgili elde edilen dokümanların analiz edilmesinde sıklıkla kullanılan yöntemlerden birisi de içerik analizidir. Nitel ve nicel olmak üzere ikiye ayrılan içerik analizinde temel amaç araştırılan konuya yönelik genel eğilimlerin ortaya çıkarılmasıdır. Bir çalışmada araştırılan konuya yönelik incelenecek olan dokümanların analiz edilebilmesi için kategori ve kodlar oluşturulmaktadır. Bu çalışmada da 2023 yılında devlet üniversitelerine alınan akademik personele yönelik unvan, birim, bölüm, kadro adedi, özel ve genel koşullar adı altında kategoriler oluşturulmuştur. Akabinde her bir ilan gün sırasına göre incelenerek turizm ile ilgili bölümlere yapılacak akademik atamalar unvan, birim ve bölümlere göre excel dosyasına aktarılmıştır. Son olarak da turizm ile ilgili alanlara 2023 yılında ilan edilen kadro sayıları da çıkarılarak grafiğe yansıtılıp yorumlanmıştır [18].

5.BULGULAR VE TARTIŞMA

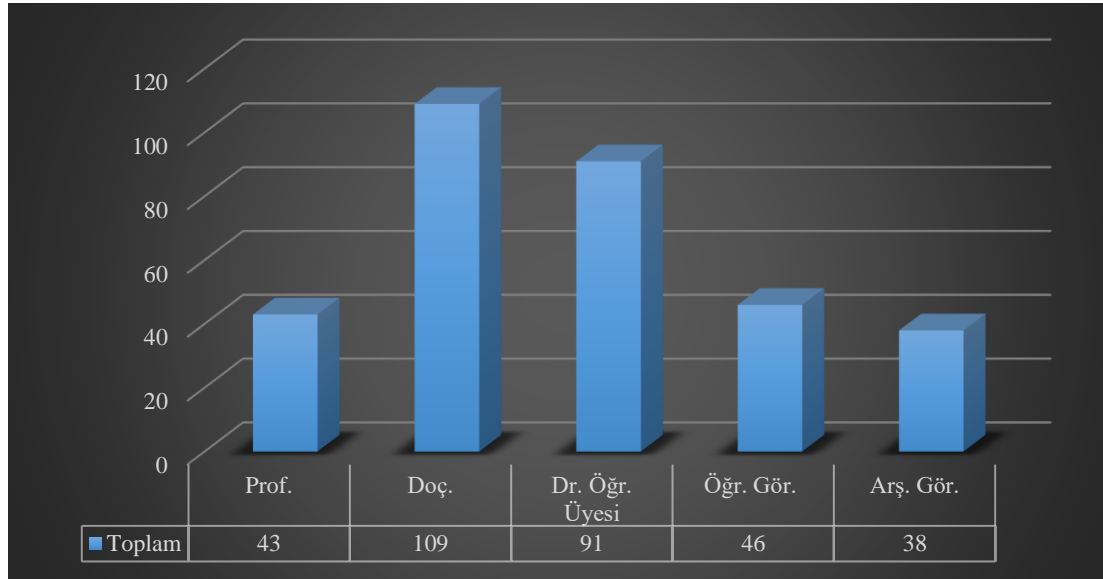
Türkiye’de Devlet Üniversitelerinin sayısının artmasına paralel olarak çoğu üniversitede turizm ile ilgili bölüm sayısı da artmaya başlamıştır. Turizm ile ilgili bölümlerde öğrenci sayılarının artmasıyla birlikte bu alanlarda akademik personel ihtiyacı da gündeme gelmiştir. Nihayetinde Türkiye’deki Devlet Üniversitelerinde akademik personel olarak çalışmak isteyen adayların sayısının da artmaya başladığı görülmüştür.

Doküman analizi belli bir plan dâhilinde, amaca uygun dokümanların bulunması, bunların kontrol edilmesi ve en uygun bir yöntemle de analiz edilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada planlanan amaca ulaşmak için Türkiye’deki Devlet Üniversitelerine 2023 yılındaki akademik personellere ait atama sayılarına gereksinim duyulmuştur. Bu atamaların sayısına ulaşılması için de 2023 yılı Resmi Gazete verilerine ulaşılması gerekmektedir [21]. Bir çalışmada araştırma problemine yönelik basılı veya elektronik materyallerin araştırmaya dâhil edilmesi durumunda doküman analizinin yapılması daha yerinde olmaktadır. Bu çalışmada 2023 yılındaki Resmi Gazete verilerine daha doğrusu

elektronik materyallere ihtiyaç duyulduğundan nitel araştırmalarda veri toplama tekniklerinden birisi olan doküman analizi kullanılmıştır [5 ve 40]. Çalışmada ilk olarak 1.1.2023 ve 31.12.2023 tarihleri arasında Resmi Gazete'nin "Çeşitli İlanlar" bölümünde devlet üniversiteleri adı altında yayımlanan her bir ilan pdf dosyası olarak indirilmiştir. İndirilen her pdf dosyasında turizm ile ilgili öğretim üyesi ve öğretim elemanlarına yönelik akademik personel sayıları unvan, birim, bölüm, kadro adedi ve özel koşullar adı altında kategorilere ayrılarak excel dosyasına aktarılmıştır.

Çalışmada turizm ile ilgili bölümlere 2023 yılında atanan akademik personel sayıları profesör, doçent, doktor öğretim üyesi, öğretim görevlisi ve araştırma görevlisi unvanlarına göre alt kategorilere ayrılmıştır. Akabinde unvanlara göre yapılan akademik atama sayıları çıkarıldıktan sonra analiz edilip yorumlanmıştır. Tablo 1'de Türkiye'deki Devlet Üniversitelerine 2023 yılı içerisinde unvana göre yapılan atama sayıları sunulmuştur.

Tablo 1: Unvanlara Göre Turizm ile İlgili Bölümlerde 2023 yılında Atanan Akademik Personel Sayıları

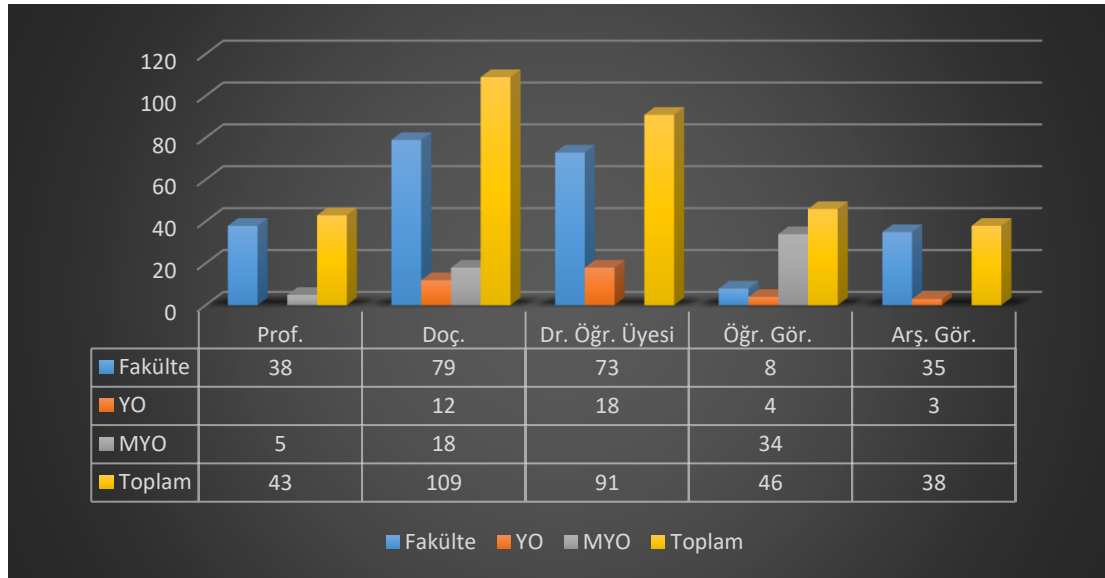

Tablo 1'e göre 2023 yılında devlet üniversitelerine 109 Doçent, 91 Doktor Öğretim Üyesi, 46 Öğretim Görevlisi, 43 Profesör ve 38 Araştırma Görevlisi olmak üzere toplamda 327 atama yapılmıştır. Tablo 1'de 2023 yılında en fazla akademik personel Doçent ve Doktor Öğretim Üyesi unvanlarına ait olduğu tespit edilmiştir. YÖK Bilgi Sistemine (2024) göre de Devlet Üniversitelerindeki turizm ile ilgili bölümlerde en fazla Doçent ve Doktor Öğretim Üyesi mevcuttur.

Tablo 2'de birim kategorisi fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokul gibi alt kategorilere ayrılmıştır. Akabinde birim kategorisi ve unvan kategorilerine yönelik atama

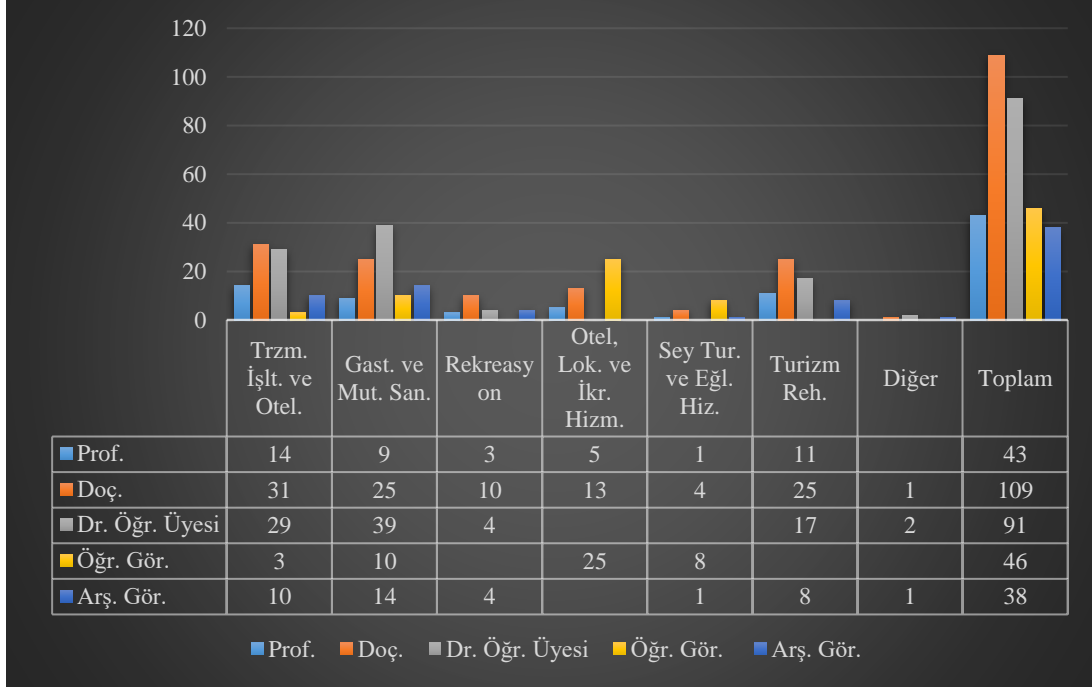
sayıları çıkarılmıştır. Tablo 2'ye göre Öğretim Üyesi kadrolarından 43 Profesör atamasının 38 tanesi Fakültele 5 tanesi de Meslek Yüksekokullarına; 109 Doçent atamasının 79 tanesi Fakültele, 12 tanesi Yüksekokullara ve 18 tanesi de Meslek Yüksekokullarına; 91 Doktor Öğretim Üyesi atamasının 73 tanesi Fakültele ve 18 tanesi Yüksekokullara atandığı tespit edilmiştir. Öğretim elemanı kadrolarından ise 46 Öğretim Görevlisi atamasının 8 tanesi Fakültele, 4 tanesi Yüksekokullara ve 34 tanesi de Meslek Yüksek Okullarına; 38 Araştırma Görevlisi kadrosunun 35 tanesi Fakültele ve 3 tanesi de Yüksekokullara atandığı görülmüştür.

Tablo 2: Öğretim Üyesi ve Öğretim Elemanı Atamalarının Birimlere Göre Dağılımı

Tablo 3'te bölüm kategorisi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik, Turizm Rehberliği, Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Rekreasyon, Otel Lokanta ve İkram Hizmetleri ve Seyahat Turizm ve Eğlence Hizmetleri gibi 6 alt kategoriye ayrılmıştır. Akabinde unvan ve bölüm kategorilerine yönelik atama sayıları çıkarılmıştır. Tablo 3'te Öğretim Üyesi ve Öğretim Elemanı atamalarının bölümlere göre dağılımı sunulmuştur.

Tablo 3: Öğretim Üyesi ve Öğretim Elemanı Atamalarının Bölümlere Göre Dağılımı

Tablo 3'e göre öğretim üyesi kadrolarından 43 Profesör atamasının büyük bir çoğunluğu Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik (14 atama) ile Turizm Rehberliği (11 atama) bölümlerine yapıldığı görülmüştür. 109 Doçent atamasının büyük bir çoğunluğu Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik (31 atama), Turizm Rehberliği (25 atama) ve Gastronomi ve Mutfak Sanatları (25 Atama); 91 Doktor Öğretim Üyesi atamasında en çok Gastronomi ve Mutfak Sanatları (39 atama) bölümüne oluşturma tespit edilmiştir. Öğretim elemanı kadrolarından 46 öğretim görevlisi kadrosunun büyük bir çoğunluğu Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri (25 atama); 38 Araştırma Görevlisi kadrosundan en fazla Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümüne yapıldığı tespit edilmiştir. Araştırmada ortaya çıkan bu sonuçlara göre turizm ile ilgili alanlar içerisinde atamaların büyük bir çoğunluğunun Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümüne yapıldığı görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada 1.1.2023 – 31.12.2023 tarihleri arasında resmi gazetede turizm ile ilgili bölümlerde ilan edilen öğretim üyesi ve öğretim üyesi dışındaki öğretim elemanı toplam kadro sayısı 327'dir. Turizm ile ilgili bölümlere sadece 2023 yılında yapılan ve ilan edilen akademik kadrolara da fazla başvurunun olması yoğun bir akademisyen talebinin olduğunu göstermektedir. Dinçer ve Çakmak (2018) 07.01.2016 ile 05.06.2017 tarihleri arasında turizm alanında çıkan akademik kadrolar üzerine yaptıkları çalışmada ilgili

alandaki toplam 215 akademik kadro ilanına çıkıldığını tespit etmişlerdir. Bu çalışma sonucunda da sadece 2023 yılında 315 adet kadro ilanına çıkılması turizm ile ilgili bölümlerde akademik kadrolaşmaya önem verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

2023 yılında turizm ile ilgili alanlarda akademik kadro ilanları birimlere göre incelendiğinde ilgili atamaların sırasıyla Fakülte, Yüksekokullara ve Meslek Yüksekokullarına yapıldığı tespit edilmiştir. 2023 yılındaki akademik personel ilanları dikkate alındığında öğretim üyesi kadrolarının öğretim üyesi dışındaki öğretim elmanı kadrolarına göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun temel nedeni ise araştırma görevlilerinin Meslek Yüksekokullarında istihdam edilmemesi ve öğretim üyesi atamalarının büyük bir çoğunluğunun da Fakülte ve Yüksekokullarında istihdam edilmesi gelmektedir.

Bu çalışmada üzerinde durulan farklı bir konu da 2023 yılındaki akademik personel atamaların bölümlere göre incelenmesidir. İlgili yılda turizm ile ilgili alanlara yapılan personel atamalarının büyük bir çoğunluğu Gastronomi ve Mutfak Sanatları (97 atama) bölümlerine yapıldığı tespit edilmiştir. Bu sonuca göre de turizm ile ilgili alanlarda Fakülte ve Yüksekokullarda Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümü, Meslek Yüksekokullarında ise Aşçılık bölümü başta olmak üzere Pastacılık ve Ekmekçilik ve İkram Hizmetleri gibi bölümlerin çok fazla rağbet görmeye başladığı görülmüştür. YÖK-Tez'deki tezler incelendiğinde Gastronomi alanında yazılan lisansüstü tezlerin sayısının da artmaya başlaması çalışmada ortaya çıkan bu sonucu da destekler nitelikte olduğu görülmüştür.

YÖK Bilgi Sistemine (2024) göre günümüzde turizm ile ilgili bölümlerdeki akademik personel sayısı yeni açılan bölümler ile birlikte artmaya başlamıştır. Devlet Üniversitelerindeki öğretim üyesi ve öğretim elmanı sayısı en fazla 484 akademik personel ile Turizm ve Otel İşletmeciliğidir. Bu bölümü de 402 akademik personel ile Gastronomi ve Mutfak Sanatları ve 223 akademik personel ile de Turizm Rehberliği bölümü izlemiştir. Tablo 3'te de 2023 yılında en fazla akademik personel Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Bölümü ve Turizm Rehberliği bölümüne alınması nedeniyle YÖK Bilgi Sistemiyle (2024) paraleldir.

Mesleki turizm eğitimi alan adayların kamu kurumu ve kuruluşlarında kamu personeli olarak çalışmak isteyen adayların sayısı arttığı halde turizm ile ilgili alanlarda istihdam edilen personel alımlarının da çok az olduğu görülmektedir [10]. 2023 Resmi Gazete ilanları (2023) incelendiğinde kamu kurumlarına turizm ile ilgili alanlarda mezun olan adayların çok fazla alınmadığı tespit edilmiştir. 2023 Resmi Gazete verilerine göre Devlet üniversitelerinde turizm alanında istihdam edilen akademik personel sayısının kamu kurumlarına memur olarak atanan personel sayısına göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Bu çalışma mesleki turizm eğitimi alan adayların Türkiye'deki Devlet üniversitelerinde turizm ile ilgili alanlarda neden akademik personel olarak çalışmak istediklerine yönelik algılarının ölçülmesine yönelik farklı çalışmalar ile desteklenebilir. Ayrıca turizm ile ilgili bölümlere yapılan akademik personel alımlarının alan içi ve dışı, özel koşullar ve sözlü sınav süreçlerine yönelik adayların görüşlerinin değerlendirebilmesi amacıyla nitel veya nicel çalışmaların da yapılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- [1] Abel, S. ve LeRoux, P. (2017). Tourism as an Engine of Wealth Creation in Zimbabwe. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 7(2), 129-137.
- [2] Aksu, M. ve Bucak, T. (2012). Mesleki Turizm Eğitimi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 7-18.
- [3] Alpaydın, Y. ve Türkmenoğlu, G. (2017). Türk Üniversitelerinde Öğretim Üyeliğine Yükseltme Ve Atama Kriterlerinin İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 47(47), 1-22.
- [4] Baltacı, A. (2022). Doçentlik Başvuru Ve Değerlendirme Sürecinde Yaşanan Sorunlar: Fenomenolojik Bir Araştırma. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 12(2), 313-323.
- [5] Baş, E. ve Ercan, R. (2023). Köy Enstitülerinde Uygulanan Öğretim Programlarının Betimsel Analizi. *Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences (Joshas)*, 9(61), 2354-2365.
- [6] Bowen, G. A. (2009). Document Analysis As A Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- [7] Buluk, B. ve Özkök, F. (2016). Küreselleşme Hareketlerinin Turizm Endüstrisine Etkileri. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (54), 37-53.
- [8] Dimici, K., Yıldız, B., ve Başbay, A. (2018). Bir İngilizce Ders Kitabının (English File) Çok Kültürlülük Açısından İncelenmesi. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 4(3): 175-200.
- [9] Gün, S. ve Tutcu, A. (2021). Covid-19 Sürecinde Turizm Sektörü ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(6), 530-543.
- [10] Gürbüz, Z. ve Özer, Ö. (2021). Turizm Eğitimi Alan Adayların Kamu Kurumu ve Kuruluşlarına Kamu Personeli Olarak Atanmasına Yönelik Bir Çalışma. *Turizm Araştırmaları Alternatif Yaklaşımlar*. NEÜ Yayınları, 114, 165-186, Konya.
- [11] İstanbullu Dinçer, F. ve Çakmak, T. F. (2018). Turizm Alanında Çıkan Akademik Kadrolar Üzerine Bir İçerik Analizi. *Seyahat Ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 15(2), 263-272.

- [12] Jiang, B. ve Tribe, J. (2009). Tourism Jobs–Short-Lived Professions’: Student Attitudes Towards Tourism Careers İn China. *Journal Of Hospitality, Leisure, Sport And Tourism Education*, 8(1), 4-19.
- [13] Kaplanseren, F. ve Aksatan, M. (2019). Türkiye’de Turizm İşletmeciliği Lisans Programları Müfredatlarında Teknoloji Dersleri. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 16(1), 89-105.
- [14] Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1): 62-80.
- [15] Kırıl, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- [16] Korkut, H., Yalçınkaya, M. ve Muştan, T. (1999). Araştırma Görevlilerinin Sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(17), 19-36.
- [17] Krasnokutskiy, P. A., Kulchittskij, A. V., Perova, T. V., Bystrova, N. V. ve Khizhnaya, A. V. (2016). The Main Trends and Prospects of Development of International Tourism. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 6(8), 257-262.
- [18] Metin, O. ve Ünal, Ş. (2022). İçerik Analizi Tekniği: İletişim Bilimlerinde Ve Sosyolojide Doktora Tezlerinde Kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 273-294.
- [19] Pelit, E. ve Çetin, A. (2020). Turizm İşletmelerinde İnsan Kaynakları Yönetimi İşlevi Olarak İnsan Kaynakları Planlaması Ve Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 1268-1287.
- [20] Saban, A., Eid, B. N. K., Saban, A., Alan, S., Doğru, S., Ege, İ., Arslantaş, S., Çınar, D. ve Tunç, P. (2010). Eğitimbilim Alanında Nitel Araştırma Metodolojisi İle Gerçekleştirilen Makalelerin Analiz Edilmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 125-142.
- [21] Sak, R., Sak, İ.T.Ş., Şendil, Ç.Ö. ve Nas, E. (2021). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-256.
- [22] Sarıdoğan, H. Ö. (2020). Turizm Gelirlerinin Ekonomik Büyümeye Etkisi: Türkiye için Yapısal Kırılmalı Birim Kök Ve Eşbütünleşme Analizi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 15(3), 829-848.
- [23] Şimşek, H. (2009). Methodical Problem İn The Researches of Educational History. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 42(1), 33-52.
- [24] Şit, M. (2016). Türkiye’de Turizm Sektörünün İstihdama Katkısı. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 7(1), 101-117.

- [25] Tekinsoy, M. A. ve Mısıır, M. B. (2012). Öğretim Üyelğine Atanma Sürecinin Başlangıcı, Ek Koşullar ve Jüri Raporları. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 61(1), 351-382.
- [26] Türk Dil Kurumu Sözlüğü (TDK), (2024). Güncel Türkçe Sözlük. Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 02.02.2024.
- [27] Unur, K. ve Köşker, H. (2015). Türkiye’de Turizm Eğitimi ve Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizme Bakış Açıklarına Yönelik Araştırmaların İncelenmesi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12(1), 44-71.
- [28] URL-1, (2014). T. C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı - Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları. Erişim Adresi: https://konyaalti.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_06/23110726_OGRETMENLIK_ALANLARI_ATAMA_VE_DERS_OKUTMA_ESASLAR.pdf. Erişim Tarihi: 19.02.2024.
- [29] URL-2, (2023). ÖSYM 2023-Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu. Erişim Adresi: <https://www.osym.gov.tr/TR,25658/2023-yuksekokretim-kurumlari-sinavi-yks-yuksekokretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html>. Erişim Tarihi: 19.02.2023
- [30] URL-3, (1981). 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2547&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>. Erişim Tarihi: 4.01.2024.
- [31] URL-4, (2024). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. Erişim Adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 21.01.2024.
- [32] URL-5, (2022). Öğretim Üyesi Dışındaki Öğretim Elemanı Kadrolarına Yapılacak Atamalarda Uygulanacak Merkezi Sınav İle Giriş Sınavlarına İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/03/20220303-2.htm>. Erişim Tarihi: 14.02.2024.
- [33] URL-6, (2018). Yükseköğretim Kanunu İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180306-11.htm>. Erişim Tarihi: 15.02.2024.
- [34] URL-7, (2018). Öğretim Üyesi Dışındaki Öğretim Elemanı Kadrolarına Yapılacak Atamalarda Uygulanacak Merkezi Sınav İle Giriş Sınavlarına İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik. Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/11/20181109-3.htm>. Erişim Tarihi: 20.02.2024.
- [35] URL-8, (2024). Öğretim Görevlisi İstihdam Edilebilecek Lisans Düzeyindeki Eğitim Yapılan Bölümler. Erişim Adresi: <https://www.memurlar.net/haber/1090737/yok-2024-yilinda-ogretim-gorevlisi-alinacak-alanlari-belirledi.html>. Erişim Tarihi: 11.02.2024.

- [36] URL, 9, (2024). T.C. Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı-Doçentlik Başvuru Şartlarının Değişikliğine İlişkin Duyuru. Erişim Adresi: <https://www.uak.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2023/8/docentlik-basvuru-sartlarinin-degisikligine-iliskin-duyuru.aspx>. Erişim Tarihi: 13.02.2024.
- [37] Urosevic, S., Karabasevic, D., Stanujkic, D. ve Maksimovic, M. (2017). An Approach To Personnel Selection In The Tourism Industry Based On The Swara And The Waspas Methods. *Economic Computation & Economic Cybernetics Studies & Research*, 51(1), 75-88.
- [38] Uysal, M. ve Gürsoy, D. (2000). Doçentlik ve Profesörlük Unvanı Almak için Gereken Süreç: ABD Örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 9-13.
- [39] Wach, E. ve Ward, R. (2013). Learning About Qualitative Document Analysis. *IDS Practice Paper in Brief*, 13, 1-11.
- [40] Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Genişletilmiş 10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- [41] Yıldız, Z. (2011). Turizmin Sektörünün Gelişimi ve İstihdam Üzerindeki Etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3(5), 54-71.